

ETİK, E TİK MÜHENDİSLİK VE E TİK KAVRAMININ TARİHSEL GELİŞİMİ

Hüsamettin TAŞ, Sinem BİNGÖL, Eren CEBECİ, Kamil KARTAL, Musa ZENGİNCE
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ JEODENİZ, KOCAELİ

ÖZ

Bu çalışmamızın amacı, daha önce sorgulanmayan düşünceleri sorgulamaktır.

17 ağustos ve 12 kasımda meydana gelen iki doğal olay bir felakete dönüştü. Binlerce insanımız hayatını kaybetti. Maddi ve manevi olarak büyük bir travma yaşadık. Meydana gelen bu olayda yıkılan

sadece binalar olmadı. Meydana gelen enkazın içinde sadece sağlam olmayan temeller ve eksik malzeme değildi. Yıkılan mühendislik gururumuz yıkılan aldığımız mühendislik etiğinin, tamamlanmamış parçalarıydı. Buna bağlı olarak eğitimin etik bir şekilde irdelenmesi ve ortaya konulması gerektiği görüldü. Anlatımı kolay olmayan etik kavramı insanlık tarihinde hiçbir zaman hiçbir zaman ayrılmamıştır. Kısa bir anlık unutulduğu için bunca insanın hayatını kaybetmesine neden olmuştur. Bunun sorumluları ise mühendisler ve müteahhitler gösterilmeye çalışıldı.

Tarihte ise etik kavramı felsefik olarak yorumlanmış ve iş ahlakı olarak tanımlanmıştır. Mühendislik etiği ise canlıların refahının, güvenliğinin, yapıların, makinelerin ve donanımların mühendislik kuralları içerisinde ve bunların aksi bir durum meydana geldiğinde duruşunu ileriye sürmesidir. Türkçe anlamı ahlak olan etiğin; bireyin davranışlarını, işe karşı sorumluluğunu, güvenilirliğini, tutumunu ve diğer canlılara karşı olan görevlerinin sergilenmesidir.

Etik kavramını toplumdan topluma geçişini en iyi şekilde dinler ve filozoflar yansıtmıştır. Çünkü dinler insanların ne şekilde davranmasını ve hangi davranışlar içinde hareket etmesini belirlemiştir. Filozoflar ise düşünceleri ile yada davranışları ile etiği sonraki kuşaklara yansıtmışlardır.

Anahtar sözcükler: etik.iş etiği.mühendislik etiği

GİRİŞ:

er kürenin yapısı nedeniyle yer kabuğunda hareketlenmeler(depremler,seller,volkanik faaliyetler) meydana gelmektedir.Jeolojik zamanlardan beri bu hareketlenmeler devam edip yer kürede yaşam alanı oluşmuştur, insanlar komünal yaşama geçmesi ile ağır iklim şartları ile ve diğer doğa olayları ile mücadele etmeye çalışmışlar tarihsel süreçte çeşitli aletler geliştirmişlerdir. Günümüzde ise bu doğa olaylarından, modern teknolojinin olanaklarına rağmen maddi ve manevi olarak en çok etkilenen ülkelerden biride ülkemizdir. Bu etkilenmelerin nedeni yalnızca meydana gelen doğal afetler değil insanların etiğin'deki afettir.

17 Ağustos ve 12 Kasım;

17 Ağustos ve 12 Kasımda meydana gelen iki doğal olay maalesef büyük bir travmaya neden oldu. On binlerce insanımız hayatını kaybetti. Sağlam temeller üzerinde olmayan planlar çıkar üzerine kurulmuş olduğu için bu doğal olaylarda felakete dönüşmüştür. Depremde meydana gelen yapı hasarlarında sadece betonun dayanımı az olmadığı ortaya çıkmış ve yalnızca sorumluluktan kaçarak bu durumu birkaç mühendise mal etmenin, etik olmadığı görülmüştür.

Etik bir şekilde yapılmayan bu yapılar, daha önce meydana gelen bu doğal olaylardan yeteri kadar ders alınmadığını net bir şekilde gözler önüne sermiştir. Yalnızca depremlerle değil ani yağmur yağışlarında meydana gelen sellenmelerde ve toprak kaymalarında da, bu yapıların etik kavramından uzakta inşa edildiği görülmektedir.

Mühendislik; Matematik ve temel bilimlerin öğrenilmesiyle elde edilen deneyim ve pratiğin muhakeme kullanılarak doğada mevcut olan malzeme ve güçlerin insanlık yararına güvenilir ve ekonomik olarak kullanma yöntemlerini geliştiren meslek dalıdır.

Etik; Etik kelimesi Yunan "ethos" kelimesinden gelip bilgin.tarz anlamına gelmektedir. Latince de ise davranış,alışkanlık anlamında olan "morality"dir. Türkçe'de ise; Arapça'dan "hulk" kelimesinden türemiş olan ahlak anlamına gelmektedir.

Ahlak; Toplumların davranışlarından meydana gelişini, yanlış ve doğrunun sentezlenip ortaya konulmasıdır.

iş etiği; Meslek etiği guruplarının kendi işleyişi açısından çalışanlarının uymasını istedikleri kurallar bütününden oluşan kavramdır.

iş etiği çeşitli toplumsal kurumlardan oluşmuş ve tıp etiği, siyasal etik, bilimsel etik, hizmet etiği, mühendislik etiği gibi kavramlar ortaya çıkmıştır.

iş etiğinde diğer mesleklerde etik kavramı değişik bir biçimde karşımıza çıkmaktadır.bunun temel amacı ise meslek alanında daha iyi gelişme sağlanması ve meslek içinde bireye ve topluma karşı

yükümlülüklerini yerine getirmeye çalışmasıdır.

Etiğin tarihi:

Etik davranış biçimlerini kapsadığı için insanların var oluşundan beri bulunmaktadır, insanların yaptığı her türlü yapılmalar etiğin var olduğunu ve ne şekilde işlendiği hakkında bize bilgi vermektedir. Dinler ve Filozoflar ise insanların davranış biçimlerini etkilediği için dinin ve filozofların etik kavramında en çok etki alanı oluşturduklarını söyleyebiliriz. Bütün dinler ve filozoflar insanların ne yapması gerektiğini, ne şekilde davranılmasını,neyin doğru ve neyin yanlış olduğunu ve bunların yargılanmasına neden olduğu için bütün dinler ve filozoflar etikdir diyebiliriz.

Etik kavramının tarihine baktığımızda ünlü filozof Sokrates insan ahlakı üzerinde yorumlarda bulunmuş ve onun öğrencileri Platon ve Aristoteles'in doğru işin nasıl yapılacağı hakkında düşünceleri bulunmaktadır.

immanuel Kant ise; ahlak hakkında; "Dünyada hiçbir şey başkalarının hakkından daha kutsal değildir." demiştir.

Etik-Ahlak;

insanlar kendi istedikleri her şeyi yapmakta özgürdürler. Eğer insanlar özgür bir şekilde hareket edemiyorsa kendi düşüncelerini de sentezlemekte zorlanacaklardır.

Yalnızca dış dünyanın verdiği tepkiye dayanarak ve sadece dış dünyanın kabul gördüğü kurallara uymak insanın özgür düşünmesini engelleyecektir, insanların davranışlarının tutarsızlıklar meydana gelip ve ahlaksızlığa neden olacaktır.

insanlar kendi mutlulukları peşinde koştuğu için hiçbir dış etkene bağımlı olmadan kendi düşüncesine göre kendisi için uğraşması yeterli olmaktadır.

Etik; insanların var oluşundan bu yana insanlık yararına olan her şeyi araştırmakta olup karşısına çıkan problemlerden ders alınarak değişik mekanlarda oluşmuş tecrübe yumağı olmaktadır. Bu tecrübe yumağı gittikçe büyümektedir. Eğer insanlar kendi düşüncelerini kullanıp başkaları tarafından yönlendirilmeye karşı çıkıyorsa ve kendi çıkarlarını başkalarına karşı koruyup

neyin iyi neyin kötü olduğuna karar verebiliyorsa etik olarak çok yol aldığı görülür. Bu davranış ise düzenli bir yapılanmanın oluşumuna önyak olmaktadır.

Etiğin Temel ilkeleri:

Etiğin oluşumu üç temel aşamadan ortaya çıkmaktadır. Tutarlılık, sorumluluk ve sonuçlardır. Bu üç ögenin birleşmesi etik kavramının oluşum noktasıdır.

Bu üç temel unsurdan oluşan etik bunlardan her hangi birisinin olmaması yaptığımız tanımın dışına çıkmaya neden olmaktadır.

Dünya Mühendisler Birliği'nin 5 Ekim 1977 günlü toplantısında son şeklini kabul ettiği Mühendislik Etiği'nin Temel ilkeleri;

- Mühendisler, mühendislik mesleğinin doğruluğunu, onurunu ve değerini
- İnsanlığın refahının artması için kendi bilgi ve becerilerini kullanarak,
- Dürüst ve tarafsız olarak halka, kendi işverenlerine ve müşterilerine sadakatle hizmet ederek,
- Mühendislik mesleğinin yeteneğini ve prestijini artırmaya çabalayarak,
- Kendi disiplinlerinin mesleki ve teknik birliğini destekleyerek, yüceltir ve geliştirirler.

Mühendislik Etiği ilkeleri:

1. Mühendisler, mesleki görevlerini yerine getirirken, toplumun güvenliğini, sağlığını ve refahını en önde tutacaklardır.
2. Mühendisler, sadece kendi uzmanlık alanlarındaki hizmetleri vermelidirler.
3. Mühendisler, yalnızca objektif ve gerçek resmi raporlar yayınlacaklardır.
4. Mühendisler, mesleki konularda, her işveren veya müşteri için güvenilir vekil olarak davranacaklar ve çıkar çatışmalarından kaçınacaklardır.
5. Mühendisler, hizmetlerinin geçerliliği konusunda mesleki itibarlarını koruyacak ve diğerleriyle haksız rekabete girmeyeceklerdir.
6. Mühendisler, mesleki doğruluğunu, onurunu ve değerini yüceltmek ve geliştirmek için çalışacaklardır.
7. Mühendisler, mesleki gelişmelerini kendi kariyerleriyle devam ettirecekler ve kendi kontrolleri altındaki mühendislerin mesleki gelişmeleri için olanak sağlayacaklardır.

Etiğin oluşum evreleri:

Etiğin ilk oluşum aşamaları toplumların kendi içinde belirlediği kurallara bağlı olarak neyin yanlış yada neyin doğru olduğunu yargılayarak ortaya konulmuştur.

En küçük topluluk olan ailede başlayan etik kuralları daha ileriki zamanlarda dış dünya ile temasa geçerken kişilerin düşünce tarzını olaylara bakış açısını etkilemektedir. Daha sonraki zamanlarda ortaya çıkan problemlerde daha pratik çözümler ortaya çıkarmayı başarırlar. Aile ortamından okul ve meslek ortamına geçişi esnasında etik kavramının boyutlarının değiştiği görülmektedir.

Etiğin eğitiminde okullar ve meslek alanları çok önemli yere sahiptir. Değişik kültürlerden, ayrı toplumlardan ve değişik kişisel karaktere sahip olan insanların etik kurallarını daha kolay sorgulamakta ve etik kuralların değişik alanlarını daha kolay görmektelerdir.

Üniversitelerde ise etik eğitiminin insanlar üzerinde sosyalleşme, kararlılık, topluma karşı sorumlulukları kültür düzeyini seviyesinin irdelenmesine neden olmaktadır.

SONUÇ:

17 Haziran ve 12 Kasım'da meydana gelen depremlerde meydana gelen zararlardan maddi ve manevi olarak mutlaka birileri suçlanmak istenmiştir. Bu büyük tahribatın sorumluları ise, birkaç mütahiti ve mühendisi suçlamakla basite indirgenmiş ve bu şekilde gösterilmeye çalışılmıştır.

İncelenen malzemelerin kalitesiz, malzemenin eksikliği gibi sorunların var olduğunu gösterilmiştir. Daha önceden meydana gelmiş Dinar, Bingöl depremlerinde de aynı sorun ortaya atılmıştır. Asıl sorunun malzemeyi çalan düşünce sorgulanmamıştır.

Etik kavramı; bireyin yada toplumların davranışlarından meydana gelip kararların doğruluğunu veya yanlışlığını ortaya koyulmasıdır. Etik kavramı insanlık tarihinin başlangıcından beri olduğu ve insanların komünal yaşama geçmesi ile değişik kategorilere ayrıldığı görülmektedir. Günümüzde ise etik temel kurallara ayrılmış ve değişik mesleklerin etik kuralları şekillenmeye başlamıştır.

Kaynaklar:

- Çoruk,Ö.,Öztaş,Turgut 1999 17 Ağustos 1999 Doğal bir olayın doğal bir felakete dönüşümü.Hazır Beton Dergisi; Eylül-Ekim'99
- <http://www.karto.itu.edu.tr/derslerimiz/etik/> Mühendislik etiği ITB 217 2005
- TMMOB elektrik mühendisleri odası etik komisyonu Atmaca.M., Can.S., Çankaya,S...Müh. Eğitiminde etik
- http://ankara.emo.org.tr/docs/etikkom_sefi_bildiri.pdf
- TMMOB Kocaeli İl Koordinasyon Kurulu (İKK) Unutmadık Unutmayacağız-Depreme Düünden hazır mıyız? Ağustos 2000
- http://efdergi.vyu.edu.tr/makaleler/cilt_II/A_yayla.doc Yayla, A. eğitim kavramının etik açıdan analizi
- Reich,Wilhelm; kişilik çözümlenmeleri, payel yayınları, çeviren;Bertan Onaran